

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
✠ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ✠

Hänvisas till

A N S L A G S T A V L A N

FÖR KRETSSAMMANTRÄDEN

i föreliggande häfte å sid. 38.

Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå

KLARABERGSGATAN 48
STOCKHOLM C.

Lämnar råd vid yrkesval åt kvinnlig ungdom.

Fredrika-Bremer- Förbundets

Trädgårdsskola.

Apelryd.

Båstad.

Praktisk teoretisk ettårskurs för kvinnor börjar den 1 mars 1929. Ansökningar om elevplats mottages intill den 1 febr. av skolans föreståndare, som även meddelar närmare upplysningar adr. Apelryd, Båstad. Tel. 61

Fredrika-Bremer- Förbundets

lanthushållningsseminarium å Rimforsa i Östergötland.

Ny kurs börjar den 1 okt. varje år.

Ansökan insändes före den 15 juni under adress:

**Lanthushållningsseminariet
Rimforsa.**

HERTHA

ÄRGÅNG XVI

FEBRUARI 1929

HÄFTE 2

Elfrida Andrée.

En pionjär.

Den 11 januari avled i Göteborg domkyrkoorganisten fröken Elfrida Andrée, nära åttioåtta år gammal.

Vem anar bakom denna torra notis det rika liv som så avslutats? Ack jo, många många äro de som läst den med sorg och saknad och finner världen fattigare efter den dagen.

Som motto över Elfrida Andrées liv och gärning kan sättas vad hon själv mer än en gång sade och alltid tänkte när hon tog plats vid sin orgel: nu ska jag ge de stackars människorna något.

Och hon gav — bokstavligen — med fulla händer: under de små kraftiga fingrarna vällde en ström av sköna harmonier genom kyrkans valv ut över en andäktigt lyssnande menighet. Och den kom ej blott från händerna, den steg ur ett av godhet överflödande varmt hjärta, buren på det rika ingeniets mäktiga vingar.

Många äro de tacksamhetens innerliga ord som skrivits och sagts vid Elfrida Andrées bår, och dessförinnan om och om igen, långt innan hon slutade sitt arbetsfyllda liv, hemburos henne beundrans och tillgivenhetens gårdar i biografier, tidningsartiklar och enskilda uttalanden. Allt för mycket plats skulle krävas för att i dessa korta rader sammanfatta dem alla, men några konturer av hennes öden och verk må dock givas.

Hon föddes 1841 på Gotland där hennes far var en framstående läkare i Visby. Han var en begävad, musikalisk och mångkunnig man. Även modern älskade musik och den äldre system Fredrika befanns äga en härlig röst. Mycket tidigt gjorde sig även den lilla Elfrida bemärkt: som sjuårig utförde hon redan sina första självständiga kompositioner, som nioårig spelade hon som mellanaktmusik vid olika tillfällen Beethovens sonater och blev mycket stött då det begärdes litet gladare musik. Hon hade ju gett det bästa hon visste! Som elvaårig komponerade hon bl. a. en förtjusande liten sång med pianoackompanjemang. Dessa manuskript finnas dess bättre förvarade.

Första gången hon, som litet barn, fick höra en stor orkester kände hon sig lyft från jorden — "jag flög kring takkronan"!

Så att hennes väg låg klar och given — om icke gamla fördomar hade hopat sig. Jämsides med musiken skulle andra krafter göra sig gällande inom henne. Redan då hon lärde läsa och kom till grammatiken visade det sig vara omöjligt får henne till att läsa som det stod i boken: - - maskulinum, femininum, neutrum etc. Nej, varför maskulinum först? Femininum, maskulinum ska det vara. Barnet hade tydligen, kanske omedvetet,

haft känning av svårigheterna för kvinnan som sådan att göra sig gällande, och kvinnoemancipationen blev ett av hennes starkaste intressen.

Fredrika sändes till Leipzig att studera fiol, komposition och sång. Hon blev sedermera som fru Stenhammar under många år Kungl. Operans förnämsta sopran. Och Elfrida arbetade sig oförtrutet fram mot sitt mål, hur fjärran och oåtkomligt det än tycktes hägra. Sextonårig tog hon, efter studier för musikedirektör Söhring i Visby, en hedrande organistexamen som privatist vid Musikaliska Akademien. Där mottogos nämligen ej kvinnliga organistelever. Då lagen icke tillät kvinnor att söka och inneha organistbefattning, tog hon telegrafistexamen och erhöll, tack vare egna och fäderns ansträngningar, den första kvinnliga telegrafassistentplatsen. På så vis blev hon även här banbryterska för kvinnorna.

Under tiden arbetades intensivt på att få ett riksdagsbeslut till förmån för kvinnliga organister, och slutligen lyckades det.

Elfrida Andrée erövrade, trots ihärdigt motstånd från manliga konkurrenter, en anställning i Finska kyrkan i Stockholm och samtidigt i Franska reformerta kyrkan därstädes.

Hon undervisade även i sång vid Statens Normalskola för flickor 1866—67. Från den tiden daterar sig min stora beundran för "Mamsell Andrée", som var så snäll och rolig att sjunga för.

1867 sökte och fick hon, efter avlagt prov, genom enhälligt val av domkyrkorådet, plats som organist vid Göteborgs domkyrka, en plats som hon med myc-

ken heder skött till och med sitt sjuttionionde år.

Hennes intresse och verksamhet kom således att till största delen ligga inom Göteborg, och vilka oberäkneliga fördelar i musikaliskt hänseende detta kom att tillföra det i tillväxt stadda samhället kan endast den fatta som följt utvecklingens gång.

Bredvid alla stridigheter som oupphörligt uppstodo och måste bekämpas, och under skötandet av en krävande tjänst, fann dock Elfrida Andrée tid att ägna sig åt det som verkligen var hennes största lust och egentliga uppgift: kompositionen.

Hon besatt en sällsynt rik musikalisk ingivelse och behärskade suveränt materialet, som inom denna konstgren är oerhört skiftande. Man häpnar vid att se förteckningen på hur mycket denna lilla intensiva kvinna skapat — och hur litet därav som fått komma till sin rätt. Symfonier, körverk, kantater, stråkkvartetter, violin- och pianokompositioner, en opera, sånger för en röst och piano, två stora mässor (de första lutherska svenska) m. m., m. m., undra på om en så flödande musikström, då den dämades upp, många gånger bragte koncipienten till förtvivlan! Utomlands, ja, där fick hon erkännande och ampla lovord, men hemma, nej. Jo — då hon tävlade a n o n y m t! I Stockholm erhöll hon pris och i Bryssel vid ett tillfälle alla tre hedersprisen! Men då namnlistorna öppnats och man fann att det var en kvinna hördes hennes alster mycket sällan av. I Söderman och Norman hade hon dock i sin ungdom goda vänner och gynnare.

Ett brev från Elfrida Andrée till redaktören av Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning S. A. Hedlund citeras såsom bäst belysande såväl personerna som förhållandena:

Gbg 26/4 79.

Goda Doktor Hedlund!

Vid några tillfällen har Ni erbjudit mig ett kraftigt bistånd i min konstnärsträffan. Jag minnes hur jag helt tvärt en gång svarade att jag hellre önskade rättvisa än pressen på min sida. Den tiden hade jag ej nog tilltroende för mig sjelf för att kunna inse att jag ej behöfde såra den förra för att ega den senare på min sida.

Nu har jag fått en portion sjelfförtroende, som Ni märker, ty jag tror att med användande af sträng sjelfkritik jag nu förtjenar hjälp och bistånd. Efter otroliga motigheter och kantigheter, hvilka nära nog hållit på att förstöra hela min spänstighet, går nu äntligen och slutligen "Snöfrid" af stapeln i qväll för stor kör och dito orchester. Ett onödigt ödslande med min kraft vore att låta detta, utan nytta för min blifvande verksamhet, gå spårlöst förbi. Nu eller aldrig måste jag börja inge den svenska allmänheten förtroende, hvarigenom min arbetshåg kan hållas frisk och varm, samt hvarigenom Hrr förläggare kunna få mod till att höra efter mig. Jag känner på mig som om jag stode vid en ny afdelning af mitt lif. Det är mina barndomsdrömmar som nu först skulle börja förverkligas. Jag har dessa veckor lefvat i ett slags öfverspänd hänförelse, som gjort det möjligt för mig att öfvervinna alla fiendtligheter och småaktigheter som hopat sig. En kör av volontärer har skyndat till mitt bistånd och den hopsamlade orchestern är intresserad och tjänstvillig trots att den blifvit lockad att lemna mig i sticket. Den ofta tanklösa allmänheten borde åter unnas en på-

minnelse att "många vägar öppna sig till griften", äfven för qvinliga menniskor. Intet annat hinder än oförmåga bör finnas för den verksamhet som deras lust och håg manar dem att följa.

Men så är det ej ännu. Den ena kappelmästaren efter den andra retar sig förderfvad härstädes och lägger knappt tänkbara elaka hinder i min väg, bara därför att jag eger en okuvlig lust att sysselsätta mig med orchester. Vill Ni med mig arbeta på att rifva denna fördomsmur, så bör den inom ett par år ha ramlat, åtminstone i Norden. Och kan man sedan ega tillfredsställelsen att andra qvinliga menniskor, hvilka fått samma naturliga kallelse som jag, kunna oförhindrat gå framåt, utan att motas, såras och lågas.

Och nu har jag lättat mitt på samma gång betryckta och frimodiga sinne för den som jag vet är varmhjertad. Förlåt att jag ej på värdadt sätt valt ut af min tanke och känsla det som vore lämpligast att skriva och det som vore lämpligast att behålla för mig sjelf. Det går ej för sig i dag. Själslifvet vill brusa ut som en ström. Jag fruktar intet — "Thy tror Guds löfte som är visst, Han sina barn vill höra, Och dem ur nöd, betryck och brist, Med väldig arm utföra."

Och nu farväl, kära Doktor Hedlund. Med helsning och tillgifvenhet

Elfrida Andrée.

Intet målar bättre än hennes egna ord vilka svårigheter hon hade att bekämpa. Men hennes mod var okuvligt och konserten, dirigerad av kompositrisen själv, blev en stor succès. "Snöfrids" författare Viktor Rydberg, var både rörd och tacksam.

I följande brev till S. A. H., som nu har blifvit "farbror", beskriver hon ett intressant besök hos Jenny Lind-Goldschmidt:

Naturligt alkaliskt RAMLÖSA-VATTEN

Förnämlig Bords- och Hälsodryck, — Verksamt mot Gikt, Reumatism och Njurlidande. — *Hovleverantör till:* H. Maj:t Konungen o. H. K. H. Kronprinsen av Sverige samt Hs. Maj. Kongen af Danmark.

London 2/8. 82.

M. K. Farbror.

I går var jag hos fru Goldschmidt, som var i London på genomresa ett par dar. Jag hade fått bud att möta henne och herr G. "tio minuter före tolf vid Albert Hall", för att därstädes få spela på orgeln, som är den största i London — och jag antar i Europa. Å det storartade instrumentet fantiserade jag en timme. Derefter skulle jag följa med hem till lunchen. Att jag bemöttes med den utsöktaaste artighet — allt för m. g. Farbrors skull — behöfver jag ej säga! Efter lunchen sutto fru G. och jag i en soffa, och utvecklade hon då med mycken skicklighet åtskilliga förlegade åsigter. Så t. ex. sade hon, att en kvinnas hjerna omöjligen kunde passa till att förstå en orchester, samt att det borde sättas en gräns för, hvad en kvinna får göra och icke göra!

Mitt blod började koka och förr än jag sjelf visste det, rusade jag upp och började hålla tal om den rättighet hvarje människa har att få arbeta med det hvarför hon har håg och lust och kärlek. Jag slutade med att jag för min del när som helst ville visa att min hjerna räckte till att behandla orchestern! Jenny Lind har mycket godt hufvud, fast hon tyvärr har några föråldrade idéer, hvarföre hon, istället för att bli ond öfver min djerfhet, tycktes bli alltmera intresserad och vänlig. Snart tog hon mitt notpaket, som jag medtagit i akt och mening att visa Hr Goldschmidt, fattade mig i handen och så tågade vi in i Hr Goldschmidts arbetsrum.

Och så började jag spela min symfoni, hvari ännu ingen musiker tittat. "Är det möjligt att det är riktigt för alla instrumenterna?" hörde jag fru G. hviska till sin man. "Yes, indeed, indeed", svarade Hr. G. med märkbar förvåning i rösten, medan han djupare satte näsan i mitt partitur. När jag varm och blossande slutat första satsen, sade fru G.: "Det är minsann schvung och värme i det här!"

"Jaha", svarade jag med tårarna i halsgropen, "det är också själ af min själ däri!"

Snart letade fru G. fram ur mitt paket ett häfte sånger. Hon bad mig ackompangera, ty hon ville sjunga. "En vacker höstdag" började hon med, derefter tog hon "Vi ses igen". Derefter skulle jag spela "Tondikter" för Piano hvaraf en skulle spelas om derför att den var "charming". Derefter tog jag afsked och fick jag omfamning och kyssning.

— — —

Venligaste helsning från

Elfrida Andrée.

Ett viktigt årtal i Elfrida Andrées liv var det då hon åtog sig moderskapet för sin systers barn. Fru Stenhammar dog nämligen 1880 och en ung dotter lämnades i mosterns vård. Denna gärning gav rik lön, ehuru det var vad Elfrida Andrée allraminst tänkte på. I systerdottern fann och ägde hon till sin död den bästa, ömmaste vän, en ovärderlig hjälpare såväl i musikaliska som i praktiska ting. När folkkonserterna på 1890-talet började i Göteborg under Elfrida Andrées konstnärliga ledning, blev Elsa Stenhammar högra handen till det planerande, entusiastiska huvudet. Dessa konserter ha sedan i oavbruten följd, trots kriget, pågått tills nu, då snart den 800:de skall gå av stapeln. Självt hop-samlade Elfrida Andrée de på olika håll i staden spridda musikerna och bildade på så sätt en orkester. Med hjälp av enskilda krafter gävos sedan stundom stora saker vid dessa så omtyckta och billiga folkkonserter.

"Moster" — en titel som det var en heder att få använda — höll ännu de sista åren sin hand över dessa ovärderliga

Hovjuvelerare

David Andersen & C:o

Fredsgatan 4. Stockholm.

Juvelringar.

företeelser inom stadens musikliv och intet gladdde henne så som bevis på hur livligt besökta just av folket de voro — eller äro.

Med åren fylkades vänner kring Elfrida Andrée, hela familjer räknades med: Hedlundar, Mellgrenar, Hasselbladar, Lundénar m. fl., alla, både gamla och unga, tävlade om att få tjäna och hjälpa den kära Moster. Inte att hon begärde hjälp, tvärtom, hon redde sig hälst utan, och avböjde ibland, som hon själv skriver, "helt tvärt", ofta med en humoristisk vändning.

Denna hennes lyckliga förmåga att skämta tog sig en gång ett lustigt uttryck. Elfrida Andrée var djupt religiös utan att låta sig bindas i någon särskild form. Hon tyckte inte om Paulus, han var henne för sträv och särskilt hans kategoriska, mycket brukade och missbrukade sats: *k v i n n a n t i g e i f ö r s a m l i n g e n*, passade henne naturligtvis alls ej. En gång — i Dresden eller Köpenhamn — "när jag riktigt l a d e ä t på orgeln", berättade hon, "för det kunde jag när anden kom över mig, sade jag jublande inom mig: Det du, Paulus lille!"

Trots allt mötte dock stundom oöverstigliga hinder för verkliggörandet av något önskemål, och då flammade eld-själen upp med häftiga ord, förtvivlan och hopplöshet — till den oförbrännliga optimism som fanns på djupet av hennes håg återtog herraväldet.

Då någon ny ingivelse började röra sig inom henne och ville få uttryck, blev hon tankspridd och tyst. Som alla skapande konstnärer ville hon vara i fred, fördjupa sig, drömma och lyssna till ton-

flödet som strömmade på. När konci-pieringen och utarbetningen var gjord satt hon som en stormvind vid skrivbordet, notbladen flögo under hennes hand och hela orkesterpartitur nedskrevos fullfärdiga med alla stämmor på en gång. Sedan blev det Elsas tur att tyda det icke alltid välskrivna manuskriptet.

Tiden gick och med den förlöpte Elfrida Andrées tillvaro lugn och arbetsfyllt. Medlemskap i Musikaliska Akademien och medaljen Litteris et Artibus voro yttre bevis på den aktning hennes strävan och förtjänster tillvunnit sig. Med långa mellanrum syntes hennes namn på musikprogrammen, ibland dirigerade hon även sina verk själv. Hennes unge släkting Vilhelm Stenhammar hyste stor tillgivenhet för Moster och satte henne också som kompositör mycket högt. Han var en tid Orkesterföreningens dirigent i Göteborg, då såväl symfonier som körer och sånger av Elfrida Andrée uppfördes.

Hos henne övergick den sjudande indignationen över denna världens orättvisor, ettdera de drabbade henne eller andra, småningom till ett stilla överseende med de mänskliga svagheter. Mot slutet av sitt långa liv ville hon helst slippa höra talas om sådant som var ont eller tarvligt eller dumt, och gjorde man ett besök hos den gamla trofaste vännen försåg man sig på förhand med en liten laddning riktigt glada och goda nyheter. Vad hon lyste upp därvid. Den bräckliga kroppen fick spänstighet och blicken strålade. Sin hörsel fick hon behålla oskadad ända till slutet och radion fördrev mången stund för henne. Även kroppskrafterna voro för hennes höga

Fönster putsas bäst med **HÄXAN**

ålder förvånande och hon ville inte höra talas om att de fyra trappor hon hade att klättra skulle utgöra ett hinder mot promenader.

Även minnet var ovanligt gott, såväl forntid som nutid stodo fullkomligt klara, ofta kunde hon i olika frågor framlägga fakta, som andra glömt

Sitt intresse, sin kraft slösade hon hänsynslöst med om det gällde stödja och hjälpa. Den egna fördelen försumrades däremot ofta.

Elfrida Andrée var icke blott en högt begåvad konstnär, hon var även en stor karaktär, ädel, osjälvisk och varm, ett föredöme för oss alla som hade den stora förmånen att känna henne nära. Hennes insats i vårt lands musikliv var stort, men hennes insats som människa var ändå större.

Bjurslätt den 3/1 1929.

MARIA SCHOLANDER-HEDLUND.

Kvinnliga poliser.

En internationell fråga.

I.

Det var på grund av en motion hos stadsfullmäktige av numera kanslirådet G. H. von Koch som år 1908 tre s. k. polissystrar blevo anställda vid Stockholms polis, en vid kriminalavdelningen och två vid distriktpolisen. Nu är deras antal ökat till sex, och den 1 april 1926, således för nära tre år sedan, motionerade jag hos stadsfullmäktige om "att föranstalta utredning samt uppdraga åt stadskollegiet att i anslutning till densamma framlägga förslag om att vid Stockholms polis inrätta en kvinnlig polisavdelning under ledning av en kvinnlig kommissarie och med skyldighet att även utföra patrulltjänst, samt att förvinnande av kompetens till anställning och befordran vid den kvinnliga polisavdelningen kvinnor lämnas tillträde till polisskolan".

I motionen instämde alla dåvarande kvinnliga stadsfullmäktige utom en. Den förordades även i en skrivelse till stadskollegiet, gemensamt un-

dertecknad av sju kvinnoföreningar, bl. a. Fredrika-Bremer-Förbundet, samt i särskilda skrivelser dessutom av Allmänna Valmansförbundets för Stockholm Kvinnoklubb och styrelserna för Föreningen Vaksamhet och Unga Kvinnors Värn. Sedermera ha såväl Stockholms polismästare som Stockholms stads barnavårdsnämnd yttrat sig om densamma.

Då jag nu går att i korthet redogöra för polissystrarnas arbete och önskemålen för detta arbetes vidare utveckling, så ber jag att få förutskicka att dessa önskemål ingalunda få uppfattas såsom uttryck för någon misstro till den manliga polisens arbetssätt eller ansvarskänsla inför sina uppgifter. Och lika litet utgöra de någon kritik av polissystrarnas verksamhet såsom sådan. Det är tvärtom just därför att denna redan i sin nuvarande form visat sig så värdefull som man önskar att se den omsluta allt större områden.

Då de första polissystrarna anställdes,

var detta tvivelsutan att betrakta mera som ett experiment. Motionären och de många, vilkas arbetsområde stod i någon beröring med polissystrarnas tilltänkta verksamhet, hoppades emellertid att allt eftersom erfarenheten konstaterade denna verksamhets behövlighet, den också skulle komma att utnyttjas till full effektivitet. Så har dock icke skett. Polissystrarnas uppdrag är nämligen inskränkt till huvudsakligast vakttjänst och kan icke sägas ge det utbyte som från början varit avsett och som det borde giva.

Polissystrarna på kriminalavdelningen ha att taga hand om kvinnor och barn, som anhållits för ett eller annat brott, att utföra kroppsvisitation och hålla vakt över de anhållna, tills dessa av manliga konstuplar hämtas till förhör. Då förhöret vidtar, är polissystemens befogenhet slut.

På distriktsavdelningen tjänstgör alltid turvis en polissyster för den s. k. inre och en för den yttre vakten, varförutom en syster har vakt hela natten. Var och en av de fyra systrarna, som tillhör denna avdelning, vakar således var fjärde natt. Klientelen består av husvillå kvinnor, druckna eller sinnessjuka kvinnor, gatans kvinnor, av vilsegångna barn, de allra flesta sådana som av patrullerande konstuplar förts in på avdelningen. Polissystemen har att anteckna deras namn, födelseår och adress. Tilloppet är naturligtvis ojämnt, vanligen störst på natten. Under år 1928 infördes på stationen 1,148 kvinnor, av vilka 350 fyllerister, 321 lösdrierskor,

204 anklagade för brott, 109 husvillå o. s. v.

De vilsegångna barn, som kommit in på stationen, åligger det polissystem att leda hem, de husvillå kvinnorna skaffas in på asyl. Prostituerade och de druckna, som sovit ruset av sig, släppas vanligen utan vidare sedan de förhörts. Den enda hjälp polissystemen egentligen kan giva dem är att — om de gå in därpå — föra dem till något upptagningshem eller ge dem adress på någon annan tillflykt. Men polissystemen har varken befogenhet eller åliggande att reda ut anledningen till eller på något mera verksamt sätt söka råda bot på dessa kvinnors olyckliga tillvaro.

Vad den s. k. yttre vakten beträffar har polissystemen att på kallelse utföra diverse uppdrag ute i staden — såsom att avföra sinnessjuka till anstalt, att följa med någon kvinna som återsändes till hemorten o. s. v. Systrarna på kriminalavdelningen kunna dessutom för någon kortare tid få sig ålagd patrulltjänst i någon park eller ett visst distrikt av staden. Särskilt har detta varit fallet, då man på omärkligt sätt velat spåra upp någon för sedlighetsförbrytelser mot barn misstänkt individ. Av det sagda framgår med all tydlighet att en utvidgning av polissystrarnas arbetsfält är i hög grad önskvärd.

I sitt ovannämnda utlåtande angående motionen yttrar polismästaren bl. a.: "Polissystrarna äro naturligtvis oumbärliga och det kan icke finnas mer än en mening därom att institutionen bör vidare utvecklas i den mån göromålets

H. M. Drottningens

J. F. Holtz, Stockholm
Sturegatan 8

Spetsar
alla slag

ökning kräver ökade arbetskrafter". Och han tillägger: "Den enklaste humanitet och grannlagenhet fordra att vissa göromål anförtros endast åt kvinnliga befattningshavare".

Emellertid kan det tyvärr ej bortses ifrån att alltjämt åtskilliga punkter finnas, där det brister med den praktiska tillämpningen av denna tankegång. Ty på alltför många ömtåliga områden mötas de kvinnor, som äro föremål för polisens verksamhet, alltjämt icke av kvinnliga, utan av manliga befattningshavare. När t. ex. en kvinna hämtas i sin bostad för att föras till förhör, sker detta alltid genom manliga konstaplar. Dessa måste ofta infinna sig tidigt på morgonen, innan kvinnan gått till sitt arbete. Låt oss nu anta att den kvinna det gäller misstänkes för att ha stulit från en man, som från gatan tagit henne med till sin bostad. När poliserna — som alltid vid sådana uppdrag äro två — komma för att hämta henne, ligger hon ännu i sin säng. Konstaplarna måste se till att hon inte får tillfälle att smussla undan någonting. Hon måste därför stiga upp och göra sin toalett i deras närvaro. Någon säger kanske att en kvinna av det slaget troligen inte är särdeles besvärad av att klä sig i ett par om än aldrig så främmande mäns närvaro. Det är möjligt, men inte blir hon bättre av att se sig dömd såsom ovärdig varje hänsyn för sitt kön! Men om hon, misstänkt för stöld, förts in till kriminalpolisen direkt från gatan och där underkastats kroppsvisitation, då hade det inte kommit ifråga annat än att denna skulle ha verkställts av en polis-syster. Grannlagenhets- och humani-

tetssynpunkterna äro alltså tillämpade så tämligen på måfå.

Husvisitationerna hos kvinnor ske också endast genom manliga konstaplar. Det är verkligen någonting mycket motbjudande i tanken att män skola röra och söka i en kvinnas gömmor, gräva t. o. m. bland hennes smutskläder. Nog förefaller det som om också sådana uppdrag skulle kunna lämnas till kvinnliga poliser. Ja, det är kanske inte alltför djärvt att göra det lilla påpekandet att när det t. ex. i våra hem gäller att söka reda på någonting, så bruka vi kvinnor rent av ha större framgång än våra herrar män och fäder och bröder!

Jag har redan nämnt att då de kvinnor och barn, över vilka polissystrarna ha vakt, föras till förhör upphör polis-systemens befogenhet och den manliga polisens tar vid. Här föreligger enligt min och mångas mening ett verkligt missförhållande. I en till Stockholms polismästare ingiven P. M. hävdar tredje polisintendenten den åsikten att kvinnor inte kunna och därför inte böra leda några förhör alls. Han säger sig visserligen "till fullo uppskatta polissystrarnas arbete, men anser att deras uppgift fortfarande som hittills bör ligga däri att de finnas till hands på stationen till hjälp i olika avseenden åt chef, spaningsledare och förhørsledare, exempelvis för att i fall av behov närvara som vittne vid förhör eller för att efter uppdrag av förhørsledare framställa de frågor, som han prövar nödvändiga eller lämpliga".*

Med polissysterinstitutionens tillkomst

* spärr av förf.

införlivades för kvinnors och barns räkn-
ning ett välfärdsmoment i polisens verk-
samhet. Och det är hänsynen till hur
och var detta moment skall bäst och ef-
fektivast kunna tillämpas, som bör va-
ra bestämmande för den kvinnliga poli-
sens arbetsområden. Det bör därför stå
som ett oavvisligt krav att förhör rörande
sedlighetsbrott mot barn och kvinnor,
angående fosterfördrivning, förhör med
barn som begått brottsliga handlingar,
med unga prostituerade, skola ledas av
kvinnor. Polisens kvinnliga befattnings-
havare skulle här finna uppgifter, för
vilka de just på grund av sitt kön äga
förutsättningar vilka mannen saknar
därför att han är man. Den manliga
konstapeln må taga än så varsamt på
det hela, så är och förblir det orätt mot
en liten flicka eller en ung kvinna att
fordra av henne att hon för en främman-
de man skall berätta sådant varom hon
kanske ej ens vill tala med sina närma-
ste. Hennes blygsamhet är dock det
bästa vapen hon har och hon kan av alla
de frågor, alla de detaljer, som ett så-
dant förhör innebär, bli så upprörd och
förskräckt att själva förhöret länder
henne till större skada än den händelse
som föranlett detsamma. Man kan för
övrigt undra om den ytterligt ingående
detaljerings som protokollen från förhör
av detta slag utvisa är så alldeles ofrån-
komlig. Och det kan måhända ifrågasät-
tas om icke dessa förhör även för den
manliga förhørsledaren äro så pass pin-
samma att det för honom skulle innebä-
ra en lättnad att få överlämna dem till
en kvinnlig kamrat. Att, såsom tredje
polisintendenten tycks förutsätta, en bil-
dad, erfaren och för sin uppgift särskilt
skolad kvinna inte skulle kunna bibrin-

gas förmågan att formulera de frågor,
som böra framställas vid ett förhör, är
ett antagande, som onekligen förefaller
en smula underligt.

Ett annat område, där kvinnlig polis
skulle kunna göra en betydelsefull in-
sats, särskilt av förebyggande art, är
patrulltjänst. En mycket stor kontin-
gent av de kvinnor, som hamna hos po-
lisen, höra under lösdrivarelagen. Emel-
lertid skedde en partiell utbrytning från
denna lags domvärjo, då den nuvarande
barnavårdslagen den 1 jan. 1926 trädde
i kraft och på barnavårdsnämnden över-
flyttade ansvaret för förut under lösdri-
varelagen hörande ungdomar mellan 15
—18 år. Till Stockholms stads barna-
vårdsnämnd anmäldes under förra året
72 flickor i dessa åldrar, de flesta vene-
riskt smittade och med en i sexuellt av-
seende mer eller mindre omfattande er-
farenhet bakom sig. Bland dessa befun-
no sig också åtminstone ett par 15-årin-
gar i grossess. Många av dessa ha in-
tagits på skyddshem men ha troligen
trots sin ungdom nått ett nästan hopp-
löst fördärv.

Undersöker man dessa flickors för-
hållanden visar det sig oftast att det
är dansbanorna och andra nöjesloka-
ler som varit början till deras förfall.
Det är emellertid givet att ju tidigare man
kan nå dem, dess större är utsikten att
föra dem till rätta. Polissystrarna ha ju
redan nu emellertid något uppdrag att
patrullera i parkerna. Om denna patrull-
tjänst utvidgades till att omfatta även
gator, dansbanor och andra nöjeslokaler
skulle den kvinnliga polisen genom de
iakttagelser hon där kunde göra få an-
ledning att komma till tals med de unga.
I sitt ovannämnda utlåtande framhålles

just detta av Stockholms stads barnavårdsnämnd. "Det kan", yttrar nämnden bl. a., "icke ligga något för polisverksamheten, som inrymmer ett bestämt socialt moment, främmande däri, att en kvinnlig polistjänsteman t. ex. genom vänligt tilltal, varning eller hemledsagande av en ung kvinna, som skäligen mistänkes föra ett sedeslöst levnadssätt, söker förmå henne att rätta sig, eller, om det anses lämpligare, fäster vederbörande kommunala organs eller någon privat hjälpinstitutions uppmärksamhet vid fallet. Vad särskilt anmälan till barnavårdsnämnden beträffar föreligger härutinnan en bestämd skyldighet för polistjänstemännen liksom för övriga befattningshavare i statens eller kommunens tjänst, då de i sin verksamhet erhållit kännedom om förhållanden, som böra föranleda nämndens ingripande".

Barnavårdsnämndens kretsombud göra f. ö. allt emellanåt den erfarenheten att unga flickor, som komma till Stockholm, ta in på hotell av den mest tvivelaktiga natur. Och så förslagna äro dessa 15—16-åringar, även om de komma från rena landsbygden, att de ofta skriva in sig under falskt namn. Utanför sådana hotell samt vid Centralstationen skulle kvinnlig polis ha ännu en uppgift att fylla, liksom också genom att vid razzior i kända dåliga tillhåll vara den manliga polisen följaktig. Självfallet skulle vid patrulleringar av denna art observationerna omfatta också de kvinnliga lösdrivarna, liksom även bettlande barn, olovlig gatuförsäljning eller annan vanart bland barn.

Det har i detta sammanhang mycket talats både för och emot den kvinnliga

polisens uniformering. För min del tror jag snarast att för tjänstgöring av det slag här är fråga om civila kläder äro att föredraga. Det gäller ju huvudsakligast att utan ostentation försöka närma sig någon av de iakttagna. Allt detta bleve tvivelsutan väsentligt förfelet om polissystemen bure uniform. Även i fall där ett anhållande måste ske, skulle detta göras vida mera omärkligt genom en kvinnlig polis i civila kläder än genom en patrullerande manlig konstapel i uniform. Naturligtvis kan dock vid åtskilliga tillfällen en uniform tänkas inge en välbehövlig respekt eller utgöra ett för den kvinnliga polisen själv lika nödvändigt skydd. Det rätta vore kanske därför att kvinnlig polis såväl som den manliga antingen bure uniform eller ej — allt efter vad omständigheterna fordra.

Polismästaren och tredje polisintendenten möta frågan om den kvinnliga polisens patrulltjänst med mycket stor skepsis. Man tycks t. o. m. anse, att densamma vid rekryteringen av kvinnliga polistjänster skulle nödvändiggöra en särskild grad av kroppsstyrka hos de sökande. Detta skulle i sin ordning försvåra möjligheterna att få sökande, som vore lämpliga i andra avseenden. Tredje polisintendenten förutsätter t. o. m. att man till skydd för varje kvinnlig polispatrull skulle nödgas detachera en manlig patrull. Ja, det får ju medges, att i så fall bleve det ett fasligt patrullerande. Faktum är emellertid att i ingen av de utländska städer, där man har erfarenhet från kvinnliga polisens patrulltjänst, ha de haft några som helst svårigheter att klara sig varken gent emot allmänheten eller de anhållna.

Beställningar och reparationer

utföras förstklassigt på bestämd tid.

S. G. Beckman, Skomakeriaffär

Tel. Sö. 35670

Tjärhovsgatan 12

STOCKHOLM

Tel. Sö. 35670

Det är emellertid givet att i och med övertagande av polismässiga uppgifter den kvinnliga polisen måste givas en motsvarande utbildning. Kompetensvillkor för polissystems anställning är högre flickläroverk med normalskolkompetens och någon högre social kurs eller att vara utexaminerad sjuksköterska med två-årig utbildning. I lönehänseende står en polissyster en grad lägre än konstapel. Det förefaller dock som hur förträfflig sjuksköterskeutbildningen än är i sig själv, den kan ej anses tillräckligt mångsidig för de mera utåtriktade och omfattande verksamhetsområden det här är fråga om. Utöver normalskolekompetensen bör därför fordras dels mycket grundliga sociala studier och praktisk erfarenhet i socialt arbete, dels ovillkorligen såsom påbyggnad på det hela polisskola eller åtminstone vissa, för den kvinnliga polisens speciella arbetsuppgifter lämpade kurser inom densamma. Givetvis bör till utbildningen höra en kortare sjukvårdskurs.

Hela den verksamhet inom polisen vilken rör kvinnor och barn bör sammanföras på en särskild avdelning, skött av kvinnliga poliser med samma tjänste- och lönegrad som manliga konstaplar och under ledning av en kvinnlig överordnad. Redan för omkring tio år sedan framställde polissystrarna själva i en skrivelse till polismästaren en del önskemål och förslag i denna riktning, däribland även en begäran om den kvinnliga avdelningens ställande under kvinnlig överordnad. Dessa polissystrarnas önskemål ha sedan dess icke undergått någon förändring. De ganska märkliga uppgifter i detta avseende, som på sista tiden förekommit i dags-

pressen, må därför stå för deras räkning som fört in dem.

Kravet på en kvinnlig förman innebär ingen strävan att på något sätt isolera den kvinnliga polisens arbete från den manligas. Tvärtom är det och måste alltid förbli av den allra största vikt att bibehålla och alltjämt utveckla samhörigheten mellan polispersonalens olika verksamhetsfält. Och det goda samarbete som nu är rådande mellan polissystrarna och deras manliga kamrater är i detta hänseende en solid grund att bygga på. Sedan beror det hela på att till det utvidgade arbetsområdet föras in de rätta människorna, kvinnor som med klart förstånd, med allvar och godhet, med humor och arbetsglädje kunna sätta liv och must i författningar och instruktioner.

Emellertid — hur villig och duglig arbetskraften än må vara, så behöva även de yttre förhållanden, under vilka gärningen skall göras, vara åtminstone drägliga. De lokaler, där Stockholms stads polissystrar arbeta, motsvara emellertid alls ej sitt ändamål. I samband med den förut omnämnda motionen inlämnade jag därför till stadsfullmäktige ännu en motion med begäran om utredning angående sådana nyinredningar och omändringar av polissystrarnas arbetslokaler, som äro av behovet påkallade, samt att stadsfullmäktige ville bevilja medel till de åtgärder som av utredningen föranledas.

På kriminalavdelningen finnes intet annat rum för de kvinnliga anhållna än polissystrarnas enda arbetsrum, där det till och med förekommer att av utrymmesskäl även manliga anhållna måste inläppas. De kvinnliga anhållna måste

Liptons Té

är och förblir det
bästa.

LIPTON
är världens största och
förmärsta Téfirma.

då flyttas över till distriktsavdelningen, som är belägen i våningen inunder. Olämpligheten av att på detta sätt nödgas sammanföra för brottmål anhållna med andra, och svårigheten att i den trångboddhet, som råder även på denna avdelning, hindra de anhållna att kommunicera med varandra, ligger i öppen dag. På kriminalavdelningen finnes vidare intet rum för kroppsvisitation, ingen möjlighet för de anhållna att tvätta sig. För att göra sin morgontoalett måste dessa kvinnor genom långa korridorer föras ner till distriktsavdelningens vattenledning, som är tillfinnandes i polissystrarnas vaktrum.

På distriktsavdelningen finnes ett särskilt rum, där de anhållna införas och som avskiljes från polissystemens mottagningsrum medelst en spjälgrind. I denna s. k. finka stå fyra enkelbritsar och två dubbelbritsar av trä, där de anhållna ligga med en filt över sig och utan ens en huvudkudde. I dessa lokaler förvaras om varandra druckna och nyktra, gamla notoriska lösdrierskor och helt unga flickor, ännu jämförelsevis ofördärvade. Om någon av dem blir illamående — vilket ofta händer — eller är starkt upprörd och nervös — lika vanligt även det — finns ej en avskild vrå att lägga dem i utan polissystemen får ta in dem i sitt vaktrum. Där är dock ingen ro. Ty de druckna kvinnorna äro ofta oerhört bråkiga, svära och väsnas. Det kan ej sällan hända, att polissystemen bland alla dessa också måste ta emot en husvill mor med sina barn eller ensamma barn, som gått vilse, eller en sinnessjuk.

Det är Stockholms stad ovärdiga förhållanden, detta. Och lika orimligt är det att nattetid i denna trängsel, bland

alla dessa oroliga, olikartade element, på grund av det otillräckliga antalet polissystrar den vakthavande systemen alltiid måste arbeta ensam. Visserligen har polismästaren till stadsfullmäktige gjort framställning om en ökning av polissystemarnas antal med tre. Men till någon avsevärd utveckling av deras allmänna verksamhet lär en sådan ökning icke förslå.

De båda motionerna vila nu hos polisenämnden och om deras öde är det ej lätt att sia. Men om alla de kvinnor och jag tror icke så få män, vilka liksom jag hoppas åtskilligt av det arbete som skulle komma att utföras av en för sitt värv väl utbildad kvinnlig poliskår — om vi kunde genom tankeöverföring suggerera polisenämnden, så skulle nämnden för det första genast ta fram motionerna och skaka dammet av dem. Sedan skulle nämnden företa en grundlig och förutsättningslös utredning och så lägga fram ett alldeles förträffligt förslag. Och slutligen skulle polisenämnden och vi andra tillsammans suggerera stadsfullmäktige, så att det med glans ginge igenom.

Det har av såväl polismästaren som tredje polisintendenten antytts att allmänhetens hållning gent emot polisen här i landet ofta är mindre lojal än t. ex. i England. Genom det kvinnliga polisarbetets utveckling i den riktning som här skildrats, skulle i polisens verksamhet komma in en mjukare nyans. Det är måhända icke alltför förmätet att därav hoppas på en bättre förståelse för polisens ändamål och uppgifter.

I en kommande artikel skall den kvinnliga polisens ställning i utlandet behandlas. GERTRUD TÖRNELL.

En specialaffär har alltid större möjligheter att tillfredställa sina kunder, ty där finnes största urval och billigaste priser. Varje dam bör därför köpa sina underkläder, korsetter, corseletter, strumpor och handskar hos **Twilfit, Nybrogatan 11, Stockholm.**

Notisspalten.

Sociala experter om kvinnlig polis.

F.-B.-F:s Stockholmskrets hade den 31 jan. ett offentligt diskussionsmöte i K. F. U. K:s hörsal i frågan **Kvinnlig polis** med fru Gertrud Törnell som inledare. Det var också med anseende till att man väntar att fru Törnells sedan närmare tre år tillbaka väckta motion i Stockholms stadsfullmäktige nu skall där slutgiltigt behandlas som mötet kommit till stånd. Det intressanta och orienterande föredraget återfinnes, något förkortat, på annat ställe i detta nummer av Hertha.

I diskussionen yttrade sig, biträdande inledarinnans synpunkter och med ytterligare på erfarenheter grundade motiveringar för det såväl riktiga som nödvändiga i att kvinnlig polis i vissa fall ersätter den manliga, fru Karin Holmgren och fröken Astrid Sundberg, båda anknyttande sina uttalanden till fall rapporterade till de resp. två nämnder där de äro verksamma, barnavårds- och nykterhetsnämnderna. Advokat Mathilda Staël von Holstein betonade denna frågas vikt såsom ett allmänt samhällsintresse, dess framförande vore ingen kvinnosaksagitation. Ännu andra inlägg framfördes, så gott som alla i huvudsak understrykande önskvärldheten av frågans lösning i överensstämmelse med fru Törnells förslag.

Tidningskäsörerna, den nyaste makten som tagit stat och samhälle om hand, ha naturligtvis kastat sig över ett — från deras synpunkt — så givande skämtämne som kvinnlig polis. Nöjet var så mycket billigare som det företogs på kvinnornas bekostnad.

Man tycker sig kunna begära att ett allvarligt spörsmål skall kunna tagas upp på allvar även av motståndare — till och med av oansvariga kåsörsignaturer!

Kvinnorörelsens dokument i internationell bibliografi.

En central, som står till tjänst med internationell bibliografi över alla frågor som röra kvinnors sociala, ekonomiska och politiska insatser och verksamhet, såväl som över litteratur om kvinnorörelsen, har till endast helt nyligen varit en blott och bar from önskan — om nu över huvud taget man ens kommit så långt som till att önska något slikt!

Från och med sistlidna höst existerar emellertid en dylik central. Då upprättade nämligen Internationella Kvinnorösträttsalliansen en **Internationell bibliografisk byrå** i Paris, 4 rue de Chevreuse (VI:e), öppen varje måndag och fredag från 2 till 6. Och inte nog med att man där således kan finna fram förefintlig litteratur i varje speciell sak, som faller inom de ovan angivna kategorierna, byrån är även redo att meddela upplysningar i fall som önskas. Feminister, studerande, kvinnliga skriftställare, kvinnliga politiker kunna vända sig till byrån och få de uppgifter de söka.

Men i utbyte begär också byrån att var och en, i den mån det är möjligt, hjälper byrån i dess arbete genom att sända in tillgängliga dokumentariska uppgifter av nytta för en i möjligaste mån fullständig bibliografi i de stycken det rör sig om.

Slöjdläraryrkesföreningens tidning.

Några nummer av Svensk Slöjdtidning ligger på redaktionens bord. Vi äro inte fackkunniga, men häftena med det klara vackra trycket, med de väl utförda illustrationerna ge även en olärd lust att säga ett erkännande ord om publikationen. I synnerhet som redaktörens namn, fröken Elisabeth Thorman, är garanti för den i saken ej omdömesgille att innehållet i tidskriften motsvarar den värdade utstyrseln.

Slöjdläraryrkesföreningen — vi våga oss på värdesättningen — torde vara

När Ni går till posten, går Ni även till Postsparbanken, landets största o. säkraste sparkassa

Samma sparbanksbok gäller över hela landet.

Direkta uttag av intill 300 kr. **Ränta 4 %**

ANSLAGSTAVLAN.

Fredrika-Bremer-Förbundskretsen Stockholm med omnejd

sammanträder till årsmöte tisdagen
den 26 februari kl. 7,30 e. m. å Årsta-
klubben, Smålandsgatan 20.

Ordinarie årsmötesärenden.

Efter förhandlingarna inleder fru
Elisif Théel diskussion om De
förvärvsarbetande kvinnornas hempro-
blem.

Tesupé à kr. 1:50.

Styrelsen.

att gratulera till att äga ett organ av
denna kvalitet.

Alkoholfri kultur.

Namnet är inte endast det nordiska
kvinnoförbunds som har denna pro-
grampunkt som sitt strävande, det står
också som titel på en liten broschyr som
har Frida Stéenhoff till författare. I själ-
va verket utgöres denna av det föredrag
som fru Stéenhoff höll vid Nordiska
kvinnoförbundets för alkoholfri kultur
kongress i Stockholm förliden sommar.
Den är en intelligent — och rolig —
plaidoyer för den företrädde stånd-
punkten.

Bokkrönika.

En liten skärmytsling angående recen-
sioner av till julen utkommande bö-
cker förekom för något mer än ett år se-
dan i dagspressen. Herrar recensenter
uppmånades att yttra sig, och möjligen
var det en viss nervositet inför den allt-
mer svällande jultidsfloden som influe-
rade en del av uttalandena. Säkerligen
kändes ansvaret att medhinna allt vad
författare och förläggare, med rätt eller
orätt, gjorde anspråk på tungt nog, och
så kom från ett håll den kategoriska för-
klaringen att de böcker, som det var nå-
got med, blevo anmälda till jul. Så nu
visste man besked! Obehöriga göre
sig ej besvär och komme ej med några
pretentioner. Ej heller borde ju allmän-
heten reflektera på någon orecenserad
bok.

Med vilket mer än någonsin livligt in-
tresse måtte inte dem det närmast rör-
de — författarna — under denna decem-
ber månad ha väntat på vad recensent-
spalten månede bringa!

Det premtoriska uttalandet har emel-
lertid en egentligare innebörd än vad
denne kritiker med sin självtagna utväl-
jareroll, åt vilken man småler, gav ut-
tryck. Det rör vid ett faktum som är
mera ofrånkomligt än hans domslut. De
böcker, som inte bli köpta till jul, ha

Elin Wägner: Den odödliga gär-
ningen. Noveller. Albert Bonniers förlag.

Berit Spong: Kungsbuketten. Be-
rättelser. Albert Bonniers förlag.

Marie Rieck-Müller: Mikael Fluhr.
II Vindökaplanen och hans hustru. Hugo
Gebers förlag.

Rora Asim Khan (Aurora Nilsson):
Flykten från Harem. Albert Bon-
niers förlag.

**Den omtänksamma husmo-
dern vänder sig alltid till Lunda Tvättinrättning**

Garanteras ett förstklassigt arbete. — Kläderna försäkrade under tvättningen.
— — — — — Telefon Drottningholm 20 och 190. — — — — —

ingen vidare utsikt att över huvud taget bli lästa. Svensk allmänhet gör ju bekantskap med den nyare litteraturen i form av julklappar.

Julklapparna köpas också till större delen efter de allt mera påträngande reklamavisningarna, i detta fall lika med bokrecensionerna. Så till vida är det fullt riktigt att anmälan till jul värdesätter boken i djupaste mening.

Det kan under sådana förhållanden synas ganska överflödigt att nu, på det nya året, komma med en "bokkrönika", vilken givetvis handlar om det gångna årets julböcker. Kanske är det inte heller utan att en hel del personer ha smittats av meningen att böcker, som inte blivit anmälda till jul, nu en gång äro ur räkningen. Varför kostar på dem omnämmanden och trycksvärta?

Mångahanda orsaker kunna emellertid göra att en bok inte kan bli omnämnd, och en månadstidskrift med begränsat utrymme har alldeles direkta orsaker därvidlag. Men detta alldels oavsett, kunde Hertha något åtgöra till att allmänhetens bokintresse hölls vid liv utöver säsongen för julklappsinköpen, och detta kunde åstadkommas genom försenade recensioner, det skulle avsiktligt bli en mängd sådana — utom de giltiga skäl som i övrigt finnas för att komma i efterhand!

Låt oss då börja med Elin Wagners Den odödliga gärningen — också därför att den inte gärna kan anses som en av de förkastade böckerna.

Denna gång är det en novellsamling Elin Wägner kommit med. För visso är novelldiktning ingen ringare uppgift än romanskrivning. Snarare tvärt om. Jag menar att det ävenledes vill mera till att

läsa en novell än en roman. Den förra begär starkare koncentration av läsaren — som den gör det av sin författare. Både i det ena och det andra avseendet förblir novellsamlingen ett större vägstycke.

Elin Wägner har tidigare vågat sig på det. Och delvis givit oss saker som ha det verkligt goda arbetets märke. Upp till novellformens bästa konst kommer hon inte, det kan tvivelsutan sägas att romanen är hennes lyckligaste uttryckssätt. Trots att hennes styrka till icke ringa del ligger i epigramatiskt tillspetsade reflexioner eller repliker — idealisk koncentration således.

Men även om man menar att denna författarinna i romanen nått högst, de människoöden i avsnitt, som hon framställer i sina noveller, givas med samma ömhet och medlevande känsla som hos Elin Wägner alltid varit det starkt betagande momentet. Och är hennes ton dämpad och stilla, även de kvickt träffsäkra poängerna lågt sagda, tonen når fram. En intensiv personlighets livsuppfattning sjunger i den.

Berit Spongs Kungsbuketten är en samling blomster av utsökt färg och doft. De ha vuxit i en örtagård som har ansats med kunskapsrik kärlek. Men utan drivhusvärme och annan konstgjordhet. Det är också mest riktiga bondblommor, men med de starka och klara färgerna som Vår Herre själv givit dem oförfalskade kvar och sammanflätade av en ömt förfaren hand. Helt passa de också i den välformade skålen från gångna dagar, i vilken de stuckits ned.

Maria Rieck-Müller har skickat ut andra delen av Mikael Fluhr. Vindö-

Flavoline

BÄSTA RENGÖRINGSMEDEL
FÖR
KÖK & BADRUM

Flavoline

kaplanen och hans hustru är underrubriken, och här får man följa Mikael i hans nya brottning med livet som kapellpredikant på den lilla ön ute i havsbandet. Det är samma förtvivlade strid som när han skulle vara själasörjare för bönderna i Lobölebyn. Ämbetets plikt över honom — och hans egen naturs obetvingliga lust bort från den. Nu ha havet och fisket samma håll på honom som jorden och gårdsbruket i bondbyn. Kan man säga att han vann eller förlorade när det till sist blev helt slut för honom med prästgärningen?

Under alla förhållanden är det en allvarligt genomarbetad mänskoscildring som Maria Rieck-Müller har givit i denna bok, och tvivelsutan en på kornet tagen bild av skärgårdsbornas liv.

Det är en nästan halsbrytande volt att övergå från Mikael Fluhr till Rora Asim Khans Flykten från Harem — men nu är den gjord. På bokens titelblad sitter författarinnan i afgansk dräkt, med korslagda ben på en matta, som en äkta orientkvinna. Det är också till ett afganskt harem, hennes egen makes, som hon för oss. Och boken är härresande äventyr i stor stil. Hertha har omtalat såväl kung Amanullahs som drottning Souriyas oförskräckta försök att skaka på orientsederna i sitt rike vid hemkomsten från Europaresan. Att detta inte bekom dem väl, det ha senare händelser nogsamt utvisat. Rora Asim Khans erfarenheter bli sannolika i denna historiska belysning, om de än annars kunnat sägas vara av fast otrolig art. Aktuell är emellertid denna bok, och som verkligt upplevt äventyr har denna skildring

Nya förbundsmedlemmar

Gävle: fru Gerda Möller.

Göteborg: fröken Alma Ahlblad, fröken Märta Ambrosius, fröken Tora Andersberg, fröken Märtha Andersson, fru Elsa Björck, fru Carin Bratt, fru Gerda Claesson, fru Lisa Clemedtson, Jonsered, fröken Edith Dahl, fru Adina Erlandson, fru Anna Forsblad, fru Ebba Grauers, fru Sigrid Gyllencreutz-Fermeus, fru Maria Gärde, fru Ida Hammar, Lerum, fru Ester Hartvig, fil. dr. Greta Hedin, fru Svea Hedner, med. dr. Agnes Henriques, fru Tullan Hedén, fröken Anna Hippel, fru Astri Hoogland, fröken Eva Hultin, fru Mathilde Hylander, fröken Annie Härström, fröken Eva Jæderström, fru Elin Karlgren, fröken Anna Kjellander, fru Lova Kjellström, fil. mag. Ingrid Larsson, fru Tora Lauritzen, fru Agda Lidén, fru Ingeborg Lindström, fröken Signe Lindström, fru Anna Lundqvist, fru Iréne Magnus, fru M. Malmquist, fröken Mia Mellander, fru Sigrid Nordenfelt, fr. Alfhild Olburs, fru Dagny Pineus, fru Sigrid Rodhe, fröken Kerstin Rydholm, fröken Ellen Sahlin, fröken Sigrid Samuelsson, fröken Hildur Sandin, fru Ida Wallinder, fröken Nanny Åsberg, fil. mag. Maj Ölander.

Halmstad: fröken Maj Hansson.

Hälsingborg: fru Millie Andersson, fröken Ida Eriksson, fru Gerda Hallström, fru Ellis Hansson, fru Hedvig Helmertz, fröken Hilda Johansson, fröken Ingeborg Mellström, fru Hermine Nordberg, fröken Emmy Norman, fru Ester Paulsson, fru Helga Pettersson, fröken Anna-Stina Retzner, fru Hilma Runnberg, fröken Ruth Rönnberg, fröken Marianne Sandwall, fröken Gunnel Schillander, fröken Tyra Svensson, fru Emma Svensson, fröken Ebba

av kvinnoliv i Afganistan sitt särskilda intresse. ELLEN KLEMAN.

Revolutione-
rande är

Huttonizing
FLUID

det rengör
och polerar **Allt**

Finare Möbler, Guld, Silver, Koppar, Messing, Zink, Aluminium, Bleck samt
Automobiler etc.

Ström, fru Elsa Blomberg, fru Greta Bjer-ring, fru Lilly Hallström, fröken Mary Hen-ning, fru Ester Jerloo, fröken Marianne Lewenhaupt, fröken Sigrid Lewenhaupt, fröken Brita Leissner, fröken Elisabeth Råberg, fröken Ebba Schultz, fröken Greta Schultz, fröken Tyra Sonesson, fröken Karin Thott, fröken Elsa Klinte-gård, fröken Agda Thore, fru Alva Waagn-sen, fröken Heidi Wallengren.

Karlskrona: fru Elisabeth Borlind, fru Sigrid Bäckström, fru Vesta Ekman, friherrinnan Dagmar Hermelin, fru Ragn-hild Johnsson, fru R. Mörck, fru Ella Swen-zén, grevinnan Carola Wachtmeister, Ron-neby.

Karlstad: fru Anna Allsing, fru Olga Blomberg, fru Ingrid Gedda, fru Hilma Ha-nes, fru Elsa Heintz, fröken Sonja Höije, fru Ester Widing.

Kristianstad: Friherrinnan Brita Barnekow, fru Anilla Holm, fru Maja Hä-kansson, fru Ebba Nordenskjöld, fru Sara Söderholm.

Lund: fröken Helena Ahlström, fröken Dagmar Bergendal, fröken Hedvig Borg, fru Milla Cederborg, fröken Ellen Eriks-son, fröken Thea Eriksson, fru Jenny Falck, fru Signe Geijer, fröken Ellen Grönberg, fru Agneta Hörlin, fru Ester Larsson, fru Clara Ljungdahl, fröken Ida Magnusson, fru Iien Moberg, fröken Anna Ols-son, fröken Anna Persson, fröken Ber-tha Persson, fröken Elysabeth von Schwe-rin, fröken Richissa von Schwerin, fröken Hedvig Skarstedt, fröken Anna Valborg Svensson, fröken Anna Seth, fru Hildegard Wieselgren.

Malmö: fru Hulda Axén, fru Anna-Lisa Culné, fru Viola Dahlström, fröken Signe Fredholm, fröken Clara Forsberg, fru Marta Gummesson, fru Ellida Hagström, fru Ebba Hain, fru Sigrid Hammarlund, fr.

Anna Håkansson, fru Wera Janze, fru Har-riet Möller, fru Elsa Nordström, fröken Hilda Neymark, fru Anna Olsson, fröken Astrid Olsson, fru Maja Persson, fru Emma Winström, fru Rigmor Åkesson, fru Emmy Ysberg.

Mjölby: fru Olga Carlsson, fru Märta Gustafsson, fru Ella Idmark, fru Stina Lantz, fru Hélène Rosén, fru Anna Sjögren, fru Ida Sterne.

Norrköping: fru Martha Ander, fru Bagger-Jørgensen, fru Nanny Bergqvist, Söderköping, fru Sten Fredricson, fru Hild Hökerberg, fru Anna Lind, fru Elsa Lind, fru Mandis Lind, fru Ester Lindberg, fru Gurli Månsson, fru Caroline Nyborg, fröken Margareta Tottie.

Stockholm: fröken Rosa Fitinghoff, Djursholm, fröken Helene Danielsen, Li-dingö, fröken Signe Rinman, fru Nanna Lundh-Eriksson, fru Ingrid Rooth, fru An-na Holgers, fru Ester Axelson-Wibom, frö-ken Elisabeth Bergensträhle, fröken Anna Grahn, fru Gertrud Nyström, fröken Hildur Rosvall, fröken Astrid Sundberg, fru Hilda Tholander, fröken Karin Wall.

Tomelilla: fru Anna Andersson, Äs-peröd, fröken Svea Blennow, fru Signe Jo-hansson, fru Signe Jönsson, fru Svea Kong-stad, fröken Alfild Laurén, fru Selma Ugander, Onslunda, fru Ella Wassberg.

Varberg: fru Agnes Barre, fru Karin Berglind, fru Anna Collin, fröken Ingeborg Eliasson, fröken Gullan Johansson, fru Gudrun Lindvall, fröken Elin Lorén, fru Bernée Sidenvall, fröken Susanne Svens-son, fru Anna Hansson, fru Marianne Odel-berg-Johnson, friherrinnan Carin Kling-spor, Tvååker.

Växjö: fröken Signe Nordström, friher-rinnan Emy Stålhammar.

Ystad: fru Mattis Tengberg.

Frankfurtkonferensen

4—6 JANUARI 1929.

Moderna krigsmetoder och civilbefolkningens skydd.

Det var icke en vanlig fredskongress som fyllt den stora hallen i Handwerkerhaus mitt i det gamla Frankfurt, utan en studiekonferens för upplysning om aktuella realiteter, vilka, ehuru de gälla mänskighetens existens, icke äro påtagliga för allmänheten.

Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet stod visserligen som anordnare, men dess representanter äro i minoritet bland deltagarna från när och fjärran ur de mest skiftande läger och yrken. Ett tvärsnitt av samhället, sida vid sida universitetsfolk, militärer, läkare, industrimagnater och arbetare, politiker av alla färger, från konventionella statsämbetsmän till trotsiga kommunistynglingar. Pressbordet är belägrat — säkert är, att här blir konferensen ej ihjältigen.

Programmet prydes av en lång namnlista, en internationell hederskommitté, som, ehuru den måst begränsas, innehåller några av nutidens mest kända kulturnamn såsom Lord Cecil, Bertrand Russel, Albert Einstein, Romain Rolland, Harald Höfding, Selma Lagerlöf, Rosa Mayreder m. fl. Ännu märkligare är det att där finna framstående vetenskapsmän, högre militärer och namn ur andra kategorier, som ej bruka synas tillsammans med utpräglade pacifister.

De inbjudna talarna äro experter var på sitt område, men med sakkunskap förena de en human inställning till problemerna, ett varmt intresse för mänsklighetens livsfrågor.

Upptakten gavs genom kapten Brunnskogs generella karakteristik av det nya kriget, dess förvandling genom motorisering, förflyttning till luften och inriktning med kombinerade gas-, spräng- och brandbombardering på civilbefolkningen eller dess existensmöjligheter. Det finns icke längre några nonkombattanter, skyddade av internationell krigslag, kvinnor och barn, åldringar och sjuka, drabbas lika väl som frontsoldaterna. Världsläget tvingar därför staterna att välja mellan två alternativ, ökade rustningar utan garanti för en större säkerhet eller universell, men snar nedrustning.

Den 75-årige professor Lewin, en berömd toxikolog, inledde specialföredragen om giftgaskriget. Under en människooålder har han ägnat sig åt giftforskning och i hans skola ha generationer av läkare utbildats för räddning av människoliv. Han hade ofta inkallats som vittne i förgiftningsmål och kände sig nu stå inför världssamvetets domstol. Ej underligt att han vid underrättelsen om giftgasernas utnyttjande i kriget och tyska vetenskapsmäns insats därför känt bestörtning och avsky. Giftmördaren har ju i alla tider föraktats som feg, och giftgasvapnet har totalt berövat kriget dess gloria av hjältedåd. Han sade sig ha behandlat ett stort antal gasskadade soldater, däribland fosgenförgiftade, och tillbakavisade bestämt talet om giftgasernas humanitet. En moralisk följd av denna lättsinniga gift-

WONDERMIST

överträffas icke av något annat medel vid rengöring och polering av möbler.

hantering är en förgiftningsepidemi, som tydligt kunnat konstateras åtminstone i Tyskland.

Rent fackligt berörde docenten Axel Höjer från Lund krigsgasernas förstörande inverkan på den mänskliga organismen med åtföljande plågsam död eller fysisk och psykisk invaliditet.

Docenten Gertrud Woker från Bern, som sedan åratals ensam fört en energisk kamp mot krigslaboratoriernas hemliga rustningar, kritiserade den officiella krigsstatistiken som lätt blir vilseledande i fråga om dödsprocenten vid förgasning i jämförelse med artillerield.

En skakande bild av den första tyska gasattacken på ostfronten gavs av en polsk kvinnlig läkare dr Budzinska Tylicka, som tjänstgjort vid fältläsaretten och skildrade det ohyggliga intrycket av de fullkomligt oförberedda soldaternas panikartade flykt, när gasmolnen insvepte och kvävde dem. Molnen kunna i medvind upphinna galopperande hästar.

För sambandet mellan kemisk industri och kemisk krigsföring redogjorde dr Mc Carthey från universitetet i Edinburg. Råämnen och maskiner i kemiska fabriker äro till stor del desamma för fredsproduktion t. ex. av färger som för ammunitionstillverkning, och det är enkelt nog att lägga om fabrikationen i ena eller andra riktningen. Giftgaser användas också för fredliga ändamål, såsom utrotning av skadeinsekter o. d. Den kemiska industrien kan svårligen kontrolleras, ännu mindre hindras, den uppbäres av högt kvalificerade kemister och ingenjörer, och så länge dessa behålla sin inställning till krig och fred, lära de icke

använda sin makt till förhindrande av krigsförberedelser. Även i den kemiska krigsföringen pågår en oavbruten kamp mellan defensiva och offensiva vapen. Har man lyckats konstruera ett verkligt skyddsmedel, t. ex. en gasmask, så strävar genast tekniken att finna nya kombinationer och medel, som gör den oduglig. Gaskrigsfaran får ej underskattas, men enbart skräckmålningar kunna dock ej avskaffa kriget, andra övertygande argument och moraliska krafter måste sättas in mot varje slag av krig.

En tjeckoslovakisk jurist, dr Sasek, påminde om de upprepade, lönlösa försöken att folkrättsligt förhindra gaskriget, ända från Haagkonventionen av 1899, då man i lycklig okunnighet om giftgaserna endast nämnde "förgiftade vapen". Först i Genèvekonventionen av 1925 infördes under trycket av den allmänna avskyn för giftgasvapnet ett fullständigt förbud, vilket dock ännu väntar på regeringarnas ratifikation och ingalunda efterleves.

En synnerligen vederhäftig och tendensfri redogörelse för gasskyddsanordningar gav chefen för gasskyddsväsendet i Schweiz dr Steck. Huvudvikten lades vid det passiva skyddet, individuellt och kollektivt. Det vore dock ekonomiskt utförbart att förse en hel befolkning med högvärdiga gasmasker och skyddsbeklädnader, den måste hänvisas till underjordiska, bombsäkra och väl utrustade skyddsrum. Med en serie officiella ljusbilder demonstrerades planmässigt inredda räddningsstationer, med särskilt utbildad och disciplinerad personal, som redan nu fungerar vid eldsvådor, gasolyckor och andra katastrofer. Men

PORLA BORDSVATTEN

drickes numera av alla finsmakare

PORLA BRUNNS AKTIEFÖRETAG, PORLA

trots det synbarligen mönstergilla åskådningmaterialet gjorde denna demonstration ett beklämmande intryck av systemets otillräcklighet i allvarets stund. En djup ansvarskänsla präglade talarens redogörelse för dessa försök att i möjligaste mån rädda människoliv och lindra ett eventuellt krigs fasor.

Det kanske mest gripande inslaget i konferensen blev *Studyenrat Nestlers* skildring av egna erfarenheter som gasofficer under världskriget. T. o. m. för en tränad, gasmaskförsedd trupp är det svårt att upprätthålla disciplinen inför ett väntat gasanfall, rörelseförmågans hämmande och den psykiskt påfrestande isoleringen under gasmasken verkar nedbrytande på nerverna. — Hur skulle en mor stå ut att behålla gasmasken på, när barnen behövde hennes hjälp! Den oundvikliga paniken inför ett luftanfall skulle driva folkmassan att plundra gasmasklagren och storma järnvägstågen, detta var talarens övertygelse.

Gång på gång betonades vid konferensen, att endast avskaffandet av kriget självt, icke en humanisering av detsamma, måste eftersträvas, och att vägen är total och universell avrustning.

Men detta problem har flera sidor, den rent militärtekniska belystes av *Kapten Brunskog*. Hur hindrande den internationella förfrustningen inverkar på fredssträvandena klargjorde den franske nationalekonomen *Francis Delaisi*. De flesta småstater äro för sina krigsförberedelser beroende av stormakterna, som i sin högt utvecklade industri besitta en potentiell krigsberedskap. Bakom rustningarna stå mäktiga internationella kapitalsammanslutningar.

Slutligen gav *docenten Höjer*

i ett andra anförande ett bidrag till krigets psykologi. Den för tidigare skeden nödvändiga kampinstinkten måste få sitt utlopp i fredlig aktivitet och reformsträvanden. Männens omsorg om hustrur och barn drev dem förr vid krigsutbrott i massor ut till fronten för att försvara hem och härd, samma instinkt bör nu bli en drivkraft att arbeta för fred — ty endast så kan var och en bidra till räddning av de sina och fosterlandet.

Under två långa arbetsdagar med knappa måltidsraster hade de omkring 350 deltagarna troget följt de fängslade föredragen, och åhörareläktaren var ständigt fullsatt. Varje aftonmöte samlade bortåt 600 intresserade — en hos oss otänkbar företeelse. Ty vi, som icke upplevat kriget — vi vill också helst slippa höra talas om det längre.

Den tredje dagen sökte man diskussionsvis utvinna praktiska riktlinjer ur det rikhaltiga materialet. Allt efter politisk och psykologisk läggning föreslogos olika vägar för krigets övervinnande, kommunisterna försummade icke att rekommendera ett kort men ofelbart klasskrig — en inkonsekvens, som ju förklarar fascismens motsvarande metoder.

Men vid omröstningen segrade med stor majoritet Internationella Kvinnoförbundets ståndpunkt, ett klart avståndstagande från varje våldsmetod. Konferensen utmynnade i en resolution som, på grund av vederhäftiga sakkunnigas uttalanden om omöjligheten att fullt betrygga civilbefolkningens skyddande gentemot ett modernt krigs förstörelsemedel, förordar:

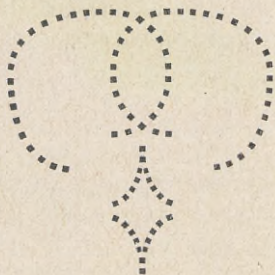
En öppen och grundlig upplysning av folkens massor om den hotande faran och ett aktivt samarbete av fredsvänner

inom alla samhällsklasser för att förmå regeringarna att uppge kapprustningarna och att snarast omsätta de högtidligt ingångna antikrigspakterna i konsekvent handling, nämligen universell och total avrustning.

Att Frankfurtkonferensen gjort ett starkt intryck även på utomstående bevisar bäst det eko den väckt i pressen. Utförliga redogörelser syntes varje dag i lokaltidningarna och återspeglades i nästan varje tyskt pressorgan, och t. o. m. de konservativa världstidningarna Le Temps och Times hade anmärkningsvärt neutrala referat.

Det kan icke skada att frågan om fred och krig, om liv eller död, som enligt samtliga parters vittnesbörd angår varje individ i varje land, också genom offentlig diskussion hålles levande för allmänheten och att lekmannasynpunkter ej tystas ned. Framför allt borde kvinnorna, innan de omedgörligt dras in i krigsmaskineriet, reagera mot ett våldssystem, som i sina ekonomiska och sociala konsekvenser förkväver alla reformsträvanden och möjligheter till fredlig sammanlevnad.

NAIMA SAHLBOM.

Tysklands ungdom inbjuder andra nationers.

Den 17—22 juni äger Internationella Kvinnorösträttsalliansens stora kongress rum i Berlin. Den blir som bekant också ett 25-årsjubileum; denna tidrymd har ju förflutit sedan alliansen kom till, i Berlin 1904.

Nu ha "de unga" i Tyskland skickat ut en inbjudan till "vänner bland andra nationers ungdom" att komma till Berlin till den stora kvinnokongressen.

"Vi tro", heter det i uppropet, "att det är den kvinnliga ungdomens plikt att sätta sig in i kvinnorörelsens syften.

Vi tro att många unga äro ivriga att råka de ledande kvinnorna jorden runt.

Vi tro att det är många ungdomsgruppers så väl som enskilda individers inom ungdomen önskan att få höra talas om varandra, få utbyta åsikter och komma i personlig kontakt med varandra.

Vi tro att deltagandet i kongressen, i sig själv av stark och varaktig betydelse, kommer att erbjuda välkomna tillfällen att se land och huvudstad och göra bekantskap med tyskt kynne och liv".

Vidare meddelas att en särskild ungdomskommitté är tillsatt för att speciellt ta hand om de unga gästerna, och vid sidan av kongressen ha för dessa ordnats exkursioner i Berlins omgivning, sociala sammankomster med Berlins ungdomsgrupper, då tillfällen till diskussioner givas, mottagningar i enskilda hem, där kongressens ledande kvinnor komma att råkas, m. m.

Särskilt pittoresk är idén som ställes i utsikt att vid ett midsommarnattsbål församla kongressdeltagarna, vid vilket till-

fälle ungdomen skulle framträda med vad som ligger dem på hjärtat.

Förfrågningar och meddelanden i anledning av denna hänvändelse till den internationella ungdomen sändas till: Jugendausschuss für den Frauenweltkongress, Berlin W 50, Ansbacher Strasse 4.

F.-B.-F.-soaré i Lund.

Från Lund erfar vi att F.-B.-F:s Lundakrets den 4 febr. hade anordnat en soaré på Grand Hotells stora sal, "av både omväxlande och roande slag", heter det. "Stämningen var den bästa från början till slut, och de olika numren mottogos med hjärtligaste bifall.

Inledning gjordes med Händels D-dur sonat, spelad av fil. lic. Sten Broman och med professorskan Broman vid pianot. Sonaten fick ett glansfullt utförande, vilket gjorde verket all heder. Till den musikaliska underhållningen hörde också sång av en manskvartett, som besatt goda röster och som sjöng sina sommarsånger med frejdigt mod trots kylan utomhus. Tyngdpunkten i programmet låg emellertid — och det innebär för visso icke något klander av de andra prestationerna — i de mera dramatiska numren. Först fick man till livs en dialog mellan den återuppvaknade tjusarkungen Gustaf III och en dam av nådens år 1929, och det behöver väl knappast sägas, att det lysande uppslaget utnyttjades till fullo med snärtar hit och dit, spirituella infall och fyndiga repliker. Gustaf III gjordes icke sämre än sitt rykte, tvärtom var han så klarseende och fantasifull, som man gärna kan önska av denne upplysningsmonark.

Kvällens clou blev Gustav Wieds "Skærmydsler", en förtjusande salongs-pjä, som går långt över det mesta som brukar spelas av amatörsällskapen. Av det amatörmässiga märkte man för övrigt icke mycket. Scenen mellan de båda

hemtrevliga tanterna bjöd på verklig teater, som skulle komma åtskillig professionalism på skam. För att nu icke tala om att de båda framställarinnornas språk, gester och gemyt var så bestickande danskt, att man satt fullständigt häpen. Den godmodiga humorn i stycket fick sannskyldiga uttryck, som icke förringades av den unge pigens inträde i kretsen. Hon var ju chocking för sina tanter, men publiken tog hon med storn tack vare sin skojfriskhet, käckhet och nonchalans. Professorn sekunderade gott, och kvartetten visade en provkarta på lustiga poängar.

Det blev allt som allt succès, rättvist belönad med ihållande applåder."

F.-B.-F.-kretsarna.

Göteborgskretsen hade till den 22 jan inbjudit dr Hanna Rydh att hålla föredrag om "En arkeologs strövtåg i Egypten". Till föredraget ägde även icke medlemmar tillträde, och inkomsterna av föredraget skulle oavkortade tillfalla den fond som är under insamling i avsikt att stödja förbundets allmänna verksamhet. Det medryckande föredraget var åtföljt av utomordentligt vackra skioptikonbilder.

Halmstadskretsen hade den 29 jan. ett talrikt besökt samkväm, varvid fröken Anna Maria Nilsson höll ett fängslande föredrag om sina "Minnen från Sicilien" illustrerat av vackra bilder. Fru Elsa Thorsbeck-Möller bidrog med pianomusik.

Hälsingborgskretsen sammanträdde den 8 sistlidne dec. i klubblokalen, varvid fru Ester Lutteman inför en talrik publik talade om "Människogemenskapens konst". Därefter tesupé med samkväm.

Luciadagen den 13 dec. firades enligt hävdvunnen sed med en liten festlighet. I den vackert dekorerade samlingsalen stodo de långa, med julljus prydda kaffeborden dukade och Luciabruden med tärnor be-

tjänade gästerna. En utvald kör sjöng de sedvanliga julsångerna, fröken Signe Wennberg deklamerade Tennysons "Nyårsklockorna" och doktorinnan Helga Sjunneson berättade om "Luciafirandet i Norge enligt gammal sed".

En kurs i medborgarkunskap tog sin början den 31 januari i år.

Kursen omfattar 5 föreläsningar: 1) Juridikens ställning i samhället. Äktenskapsrätt: äktenskaps ingående och upplösning, äktenskapets rättsverkningar. 2) Föräldrar och barn: barn i äktenskap, barn utom äktenskap, adoptivbarn. 3) Bouppteckning, arv och testamente. 4) Förmögenhetsrätt: avtal, pant och borgen. 5) Straffrätt. Processrätt: rättegångsförfarande, utmätning och konkurs. Föreläsare är föreståndaren för Hälsingborgs Stads Rättshjälpsanstalt, advokaten C. J. Lindahl.

Den 4 febr. hade F.-B.-F:s Hälsingborgskrets och Vita Bandet gemensamt anordnat ett offentligt möte å Rådhuset, varvid fröken Clara Wahlström höll föredrag om "Den vita slavhandeln enligt nyaste undersökning". En uppmärksam och intresserad publik fyllde salen till sista plats.

Karlskronakretsen anordnade d. 17 jan. ett offentligt föredrag av fil. kand. Elsa Thulin, f. Sachs om Brasilien och Argentina. Det fängslande föredraget med sina vackra skioptikon- och filmbilder, utlämnade av argentinska regeringen, åhördes av ett talrikt auditorium. Behållningen tillföll F.-B.-F:s pensionsfond.

Kristianstadskretsen hade den 29 jan. i samband med Vita Bandet, Moderata Kvinnors förening, Husmodersföreningen och K. F. U. K. anordnat ett möte å Industrihotellet, varvid fröken Clara Wahlström talade om "Vita slavhandeln enligt nyaste undersökning". Kretsens ordförande, fru Elisabeth Sjövall, framförde de närvarandes tack till föredragshållarinnan. Efter intaget te berättade fröken Wahlström helt improviserat om Föreningen Vaksamhet och dess arbete.

Lundkretsen sammanträdde den 23 jan. till årsmöte i Grand Hotells lilla sal under fru Anna Herrlins ordförandeskap. Ur den av sekreteraren fru Carola Eklundh föredragna årsberättelsen framgick bl. a. att kretsen räknar 327 årligen betalande och 18 ständiga medlemmar. Kuratorsverksamheten för psykiskt sjuka har pågått efter samma plan som förut och samtidigt utvidgats på så sätt, att ett konvalescenthem öppnats i Höör.

Revisionsberättelsen föredrogs och styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet.

I tur att avgå ur styrelsen voro fruarna Anna Herrlin, Karin Mortensen, Torborg Petrén, doktor Ruth Johansson, fröken Maria Åkesson, vilka omvaldes.

Likaledes återvaldes revisorerna, fröken Ida Westdahl och fru Martina Blidberg, jämte deras suppleanter, fru Maja Ohlsson och fröken Inez Möller.

Till ombud vid Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte i Gävle utsågs fru Herrlin, fru Eklundh, fru Karin Mortensen, fröken Elna Persson, fru Torborg Petrén, fröken Maria Åkesson och d:r Ruth Johansson, med fruarna Tyra Rosén, Maria Backman och Malin Holmström-Ingers som suppleanter.

Till kretsens representant i Malmöhus läns stipendienämnd valdes fru Mortensen.

Efter förhandlingarna höll författarinnan Ester Nennes föredrag om Selma Lagerlöf. Vidare utfördes sång till luta av fröken Carola von Gegerfelt. Därefter tesupé.

Malmökretsen anordnade 1 febr. tillsammans med Vita Bandet ett talrikt besökt offentligt möte å Realskolans aula, varvid fröken Clara Wahlström talade över ämnet "Vit slavhandel enligt nyaste undersökning". Föredraget åhördes med spant intresse och avtackades med livliga applåder.

Insamlingsfonden har under januari ökat med nettobehållningarna från föreställningar givna av barn och ungdomar.

På initiativ av fru Ada Hultgren gävo

"Delsbobarnen" barnföreställningar å Hipodromteatern 8—9 januari.

Den 19 jan. anordnades å Frimurarlogens festsal en soaré med teater, musik, sång- och danslekar. Medverkande voro elever från Malmö högre läroverk för flickor, T. Åbergs högre läroverk för flickor, A. o. E. Bunths skola för flickor och Maria Törnbloms musikskola.

Alla gjorde sin insats med levande intresse och den glada frejdighet som hör ungdomen till. "Det är så roligt att få hjälpa till", har mer än en liten Fredrika sagt efteråt. Lärarinnan i sång vid ett par av de nämnda skolorna, fröken Maria Håkansson, var den ledande outtröttliga kraften vid skolornas soaré och bidrog avsevärt till det goda resultatet.

Varbergskretsen hade den 6 febr. årsmöte å Stadshuset. Års- och revisionsberättelserna föredrogs och styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Styrelsen omvaldes med undantag av fru Anna Arnman, från vilken avsägelse förelåg. Som ersättare för henne valdes fru Berna Larsson, förut suppleant, samt nyvaldes som suppleant fru Agnes Kumlin. Styrelsen utgöres således av: fru Maja Lundgren, ordf., fru Berna Larsson, v. ordf., fröken Torå Lundgren, sekr., fröken Eleine Tjernström, kassaförvaltare och fru Karin Sundh, mötesvärdinna. Suppleanter: fru Märta Wallenius och fru Agnes Kumlin. Revisorer och revisorssuppleanter omvaldes.

Fröken Clara Wahlström höll ett med stort intresse mottaget föredrag över ämnet: Den vita slavhandeln enligt nyaste

undersökning. Senare vidtog tesupé och samkväm. Mötet var talrikt besökt och flera nya medlemmar kunde antecknas.

Växjöskretsen hade d. 25 jan. tillsammans med Vita Bandet anordnat offentligt föredrag av fröken Clara Wahlström, som talade över "Vita slavhandeln enligt nyaste undersökning" inför en publik som till sista plats fyllde den stora lokalen.

Den 4 febr. hölls årsmöte under d:r Ruth Grubbs ordförandeskap. Av de tre i tur att avgå varande styrelseledamöterna omvaldes fru Inez Danelius och fröken Inez Malm och i stället för fru Elsa Nordenskiöld, som avflyttat från staden, invaldes 1:sta suppleanten fru Hanna Lange. I stället för fröken Anna Rundbeck, som avgått ur styrelsen, invaldes 2:dra suppleanten fru Eva Nordenskiöld. Till suppleanter nyvaldes fröknarna Eva Lundgren och Kerstin Berggren. Till revisorer omvaldes fru Klara Möller och nyvaldes fröken Emelie Lindgren med fröken Alma Nilsson och fröken Karin Arvidson som suppleanter.

Års- och revisionsberättelse föredrogs, och decharge beviljades styrelsen.

Medlemsantalet är 140.

Efter förhandlingarna höll fru Elsa Smedberg föredrag med ljusbilder om "En vandring genom Rom", som blev ej blott en orientering bland stadens alla sevärdheter utan även ett glansfullt föredrag i konsthistoria. Kapten C. G. Smedberg föredrog talangfullt stycken av Karlfelt, Bo Bergman m. fl., samkvämet avslutades med tesupé.

Kobbs
Äkta Kinesiska Théer
 Obs.! Lilafärgade etiketter
Peking
Canton
Hongkong

REKOMMENDERAS AV HERRAR LÄKARE

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET**
Redaktör: *Ellen Klemán.*

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: 1/1 år kr. 6:50; 1/2 år kr. 3:50; 1/4 år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan, Stockholm.* Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3.* Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag.* Tel. Norr 48 50, 27 62.

Landskrona husmodersskola med barnavård

som är stats- o. kommunalt understödd, börja nya kurser **den 15 mars.**

A) Husmoders- med barnsköterskekurs, 11 (elva) mån., meddelar underv. i matlagning, slakt, konserv, sömnad, barnavård, trädgårdsskötsel. samt hemvård, födoämnes- o. näringslära, bokföring, hälsolära, barnavårds- o. sjukvårdslära. Undervisningsavgift 60 kr. kosthållsavgift 20 kr. pr mån.

B) En 6 mån:s kurs i hushållsgöromål med någon barnavårdsundervisning.

C) En 6 mån:s kurs för blivande barnsköterskor; undervisningsavgift för de senare kurserna 40 kr. o. 25 kr. i kosthållsavgift pr mån.

Stipendier kan sökas genom skolstyrelsen 10—20 kr. pr mån. Genomgångna kurser berättiga till inträde i Sv. Barnsköterskeföreningen. Begär prospekt.

Styrelsen.

Önnestads Kvinnliga Trädgårdsskola.

Statsunderstödd, 7 mån., börjar 20 mars. Praktisk o. teoretisk undervisning. Låga omkostn. (avg. sänkta). Prospekt o. illustr. häfte kostn.-fritt fr. rektor M. FEUK, Önnestad. (Tel. 4.)

Hammenhögs Lanthushållsskola

Sommarkursen börjar 1 maj och pågår till omkr. den 18 Okt. 1929. Undervisning i alla i ett hem förekommande arbeten såsom matlagning, bakning, slakt, konservering samt sömnad och vävnad, såväl enkla som konstvävnad. Statsunderstöd 15—30 kr. pr månad för mindre bemedlade och obemedlade. Prospekt från föreståndarinnan, adr. Hammenhög.

SVENSKA SKOLMUSÉETS
FILMAVDELNING
BEGÄR MUSÉETS KATALOG.

Uthyr undervisningsfilmer till skolor, föreläsningföreningar och studiecirklar.

Lämnar kostnadsfritt upplysningar rörande film och andra projektiionsapparaters användande i undervisningens tjänst.

Postadress: Matteus Folkskola, Stockholm Telefon 85504.

Innehåll.

Elfrida Andrée. Av *Maria Scholander-Hedlund.*

Kvinnliga poliser I. Av *Gertrud Törnell.*

Bokkrönika. Av *Ellen Kleman.*

Frankfurtkonferensen. Av *Naima Sahlbom.*

Tysklands ungdom inbjuder till Berlinkongressen.

F. B. F.-kretsarna.

Kalmar Preparerade

HUSHÅLLS RIS

i Hygienisk Förpackning

äro

*Lättkokta, Lättsmälta
Svällande och Dryga*

KALMAR ÅNGKVARNS KOMMANDITBOLAG